

Woema! en denc!-studio bouwen circulair

Circulair bouwen: daar moeten we met z'n allen naartoe. Dat staat in het Vlaams Regeerakkoord, en daar streeft de Vlaamse overheid vandaag al volop naar in haar 'Green Deal Circulair Bouwen'. Ook Europa laat zich hierin niet onbetuigd. Maar wat is dat, circulair bouwen? En hoe doet u dat in de praktijk? Bouwunie sprong begin september met een aantal bouwbedrijven op de fiets, om enkele circulaire bouwprojecten te bekijken in Gent. In dit fotooverslag geven we alvast een inkijk in één van die projecten: de inrichting van Loods 23, de vaste stek van architectenkantoor denc!-studio. Meegedacht en uitgevoerd door Bouwunielid woema!

Loods 23

Het kantoor van denc!-studio is ondergebracht in 'Loods 23', een voormalige katoenoverslagplaats. De loods is deels opgebouwd uit staal dat gerecupereerd werd uit de Wereldtentoonstelling van 1885. Het was dus al een circulair gebouw avant la lettre. Die staalstructuur is vandaag volledig behouden. Ook qua plan is het vandaag volledig circulair bedacht: de indeling kan gemakkelijk aangepast worden, naargelang de noden van de huurders. Zo verhuurde en verkocht de projectontwikkelaar initieel kleinere kantoren aan startende creatieve bedrijven. Door de groei van één ervan, ontstond er één grotere kantoorruimte, naast enkele kleinere. Tot op het moment dat die groeier zo uit de kluiten gewassen was dat hij verhuisde, om weer plaats te maken voor meerdere kleine kantoren. Die switch ging heel snel, zonder grote kosten, doordat het gebouw van in het begin zo ontworpen was. Hoewel het project nog geen tien jaar geleden van start ging leverde het circulair concept nu al een commercieel voordeel op...

Technieken

Er is overal vloerverwarming. Die is opgedeeld in velden, die accorderen met de indeling van de draagstructuur van het gebouw. Per veld kan de temperatuur apart geregeld worden. Ook de verhuur en verkoop verloopt volgens die velden. Zo heeft denc!-studio vandaag twee velden. Diezelfde 'velden'-filosofie is ook doorgetrokken in andere technieken, zoals in de databekabeling. Die is weggewerkt in vloergoten die per twee stijlen zijn aangebracht.

Alle materialen voor de inrichting van het kantoor zijn zoveel mogelijk los van de bestaande structuur en de schil van het gebouw aangebracht. Zo is er nergens geboord in het polybeton. Ook alle leidingen, ventilatiekanalen en de sprinklerinstallatie zijn in opbouw geplaatst.

Materialen

Denc!-studio koos zoveel mogelijk materialen met een beperkte milieu-impact, zoals naald-hout met een beperkte transportafstand en katoenisolatie. Die isolatie is ontwikkeld door Relais, een Frans bedrijf dat 'afval' verwerkt uit de kledingindustrie: de katoenvezels die niet bruikbaar zijn voor kledij, verwerken zij tot matten en rollen. Bart Cobbaert: "We kozen zoveel mogelijk voor cradle-to-cradle-materiaal. Zo hebben we tapijt van Desso, waarvan de rug voor 80% uit recyclagemateriaal bestaat. Hun businessmodel is er ook op aangepast om recycling toe te laten: ze nemen tegels terug. Naar dat soort leveranciers gaan we actief op zoek." Die keuzes op vlak van materialen zetten ze ook consequent door in het meubilair. In de ontspanningsruimte staan er tweedehandsstoelen van Depot 09. Als bureaustoel kozen de architecten dan weer voor de Hermann Miller Aeron. Bart Cobbaert: "De eerste Aeron was een baanbrekende stap op het gebied van ergonomie en materiaalinnovatie, en zorgde voor een comfortabele oplossing zonder het standaardgebruik van schuim, stoffen of leer. Mede hierdoor is hij recycleerbaar. En dat is niet alleen in theorie zo. Er hoort een refurbished programma bij. Elk onderdeel is demonteerbaar. Men neemt de stoelen terug als ze niet meer nodig zijn. Deze stoel is dan ook Cradle to Cradle Silver gecertificeerd: het 'afval' ervan wordt 'voedsel' voor een volgend product."

Doordachte partnerkeuze

Bart Cobbaert: "Met denc!-studio willen we altijd voorloper zijn. Ook op vlak van circulair bouwen is dat het geval. Dat doen we door zorgvuldig partners te kiezen die bereid zijn om mee te denken en die dezelfde filosofie delen. Dat gaat van fabrikanten over leveranciers tot de aannemers in ons bouwteam. Hier werkten we samen met woema!, die de totaalaaneming op zich nam. Zij hebben dezelfde filosofie, en dachten mee met ons."

Vloer

De vloer van de ontspanningsruimte past helemaal in het circulair concept. Bart Cobbaert: 'In plaats van te kiezen voor een traditionele houten vloer met een laagsgewijze opbouw met een balkenstructuur, bestaat deze vloer volledig uit houten balkjes naast elkaar. Die kunnen later gerecupereerd worden, bijvoorbeeld als badders voor een stelling, of in een gelijkaardige toepassing.'

Om dat soort hergebruik mogelijk te maken, is het nodig om ook een zicht te hebben op wat er precies aan materiaal is gebruikt in het project. Simon Suys van woema!, die de totaalaaneming op zich nam: "We hebben het volledige project uitgetekend in 3D in BIM. Op die manier hebben we een volledig paspoort van het gebouw. Zie het gerust als een virtuele

Expert #3 Circulair bouwen

Circulair bouwen? Wat is dat?

Circulair bouwen is zo bouwen dat u producten en materialen zoveel mogelijk hergebruikt en het restafval minimaliseert.

Dat betekent dat u:

- materialen en producten efficiënt en effectief gebruikt. Dat kan door overbodig materiaal te vermijden, bijvoorbeeld door een houten I-ligger te voorzien i.p.v. een massieve houten balk.
- materialen en producten zo gebruikt dat ze economisch, sociaal en ecologisch meerwaarde krijgen of minstens behouden. Dat kan door ze niet 'gewoon' te laten recycleren in een minderwaardige toepassing, of te dumpen, bijvoorbeeld

door baksteen te hergebruiken als baksteen en niet als steenslag onder funderingen.

- rekening houdt met wat er al is. Dat kan door zo veel mogelijk zaken te hergebruiken, bijvoorbeeld door de bestaande dragende muren te behouden.
- kijkt naar de toekomst. Dat kan door hergebruik later mogelijk te maken, bijvoorbeeld door gevelafwerking mechanisch te bevestigen i.p.v. te verlijmen.

Dat alles kan alleen maar door intensieve samenwerkingen tussen aannemers, architecten, fabrikanten, bouwheren, leveranciers... een hele uitdaging dus!

bibliotheek: we kunnen er bijvoorbeeld perfect uit halen hoeveel houten latten of balken er van welke afmetingen inzitten.”

Loods 23

Architectuur inrichting: denc!-studio
Totaalaanname: woema!
Projectontwikkelaar: Locus
Architect casco: Compagnie O. Architecten

Demonteerbaarheid

Ook aan demonteerbaarheid is volop gedacht. Zo is de vergaderzaal deels opgebouwd uit demontabele wanden van JuuNoo, en kan de trap naar de ontspannings- en eetruimte gemakkelijk weggenomen worden. Handig, want achter de trap - onder de eetruimte - zit het archief van het architectenbureau verborgen. Ook hier was het bouwbedrijf woema! dat meedacht en met een oplossing op de proppen kwam, vanuit het idee van de architecten. Of hoe één en één meer is dan twee.

Vragen?
Contacteer
Mieke Bonnarens,
energieconsulent
Bouwunie
T 0474 44 03 86